

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра «Обробка металів тиском та спецтехнології»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СИСТЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО КЕРУВАННЯ»

м. Кропивницький – 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Ознаки дисципліни
8. Пререквізити
9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання
10. Політика дисципліни
11. Навчально-методична карта дисципліни
12. Система оцінювання та вимоги
13. Рекомендована література
14. Інформаційні ресурси

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	СИСТЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО КЕРУВАННЯ
Викладач	Сіса Олег Федорович, кандидат технічних наук, доцент
Контактний телефон	099-68-32-992
E-mail:	sisaoleh@gmail.com
Консультації	<i>Очні консультації</i> за попередньою домовленістю Вівторок та Четвер з 13 ²⁰ до 14 ⁴⁰ <i>Онлайн консультації</i> за попередньою домовленістю в робочі дні з 8 ³⁰ до 14 ²⁰

2. Анотація до дисципліни

Сучасні проблеми керування характеризуються істотним ростом масштабів виробництва, потоків інформації, підвищенням вимог до якості продукції і її конкурентноздатності. У зв'язку із цим підвищуються вимоги до якості керування, що, у свою чергу, можна забезпечити широким використанням у керуванні автоматизованих систем. Теорія автоматизованого керування базується на теорії інформації, теорії складних систем, теорії автоматичного керування, теорії прийняття рішень. Курс «Системи автоматизованого керування» розглядає питання теорії автоматизованого керування й проектування автоматизованих оптимальних й адаптивних систем, а також сучасний стан прикладних питань автоматизованого керування: математичного, алгоритмічного, програмного й технічного забезпечень. Дисципліна важлива для розвитку технічного мислення здобувачів – майбутніх інженерів та науковців.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни: формування комплексу знань теоретичних положень теорії керування, на основі яких розроблені основні принципи й практичні методи синтезу й аналізу автоматичних технічних систем керування, оцінки їх стійкості й точності при різних статичних і динамічних зовнішніх впливах.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- вивчення основних типів систем автоматичного керування;
- розгляд основних характеристик й схем з'єднання ланок систем автоматичного регулювання;
- ознайомлення з автоматизованими засобами, що реалізують робочі процеси;
- виховання інтересу до самостійного вивчення окремих тем навчальної дисципліни.

Завдання дисципліни: сформулювати основи наукової методології щодо визначення методу синтезу і аналізу автоматичних технічних систем керування, оцінки їх стійкості й точності.

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання:

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи їх із лабораторними роботами.

Формат очний (offline / Face to face).

Для заочної форми навчання:

Під час сесії формат очний (offline / Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути наступні компетентності:

загальні компетентності (**soft-skills**):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК3. Вміння проблеми;

ЗК4. Здатність ситуаціях;

ЗК6. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК13. Здатність оцінювати та забезпечувати якість;

спеціальні (фахові) компетентності (**special-skills**):

ФК1 – Здатність аналізу матеріалів, конструкцій та процесів на основі законів, теорій та методів математики, природничих наук і прикладної механіки;

ФК2 – Здатність робити оцінки параметрів працездатності матеріалів, конструкцій і машин в експлуатаційних умовах та знаходити відповідні рішення для забезпечення заданого рівня надійності конструкцій і процесів, в тому числі і за наявності деякої невизначеності;

ФК10 – Здатність описати та класифікувати широке коло технічних об'єктів та процесів, що ґрунтується на глибокому знанні та розумінні основних механічних теорій та практик, а також базових знаннях суміжних наук.

Програмні результати вивчення дисципліни:

РН11 – розуміти принципи роботи систем автоматизованого керування технологічним обладнанням, зокрема мікропроцесорних, вибирати та використовувати оптимальні засоби автоматизації.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин
лекції	14
лабораторні	14
самостійна робота	62
Всього	90

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів /годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/вибіркова
2021-2022 н.р.	3	V	131 Прикладна механіка	3/90	2	екзамен	нормативна

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Системи автоматизованого керування» значно підвищиться, якщо бакалавр попередньо опанував матеріал таких дисциплін, як: «Вища математика», «Фізика», «Інформатика». Знання з цієї дисципліни необхідні студенту для самостійного виконання, насамперед, бакалаврської роботи.

9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни застосовуються: персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету, спеціалізоване обладнання для виконання лабораторних робіт, програмне забезпечення для обробки результатів досліджень.

10. Політика дисципліни

Академічна доброчесність

Очікується, що здобувачем будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Детальніше у «Положенні про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти» за посиланням URL:

<http://www.kntu.kr.ua/doc/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%9D%D0%9F%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D0%A6%D0%9D%D0%A2%D0%A3.pdf>

Відвідування занять

Відвіданя занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції і лабораторні роботи курсу. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях

Недопустимість: запізнь на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1 Автоматизовані системи та їх компоненти, що охоплює рубіж 1							
Тиж. 1 1 пара (за розкладом)	Тема 1. Вступ. Основні поняття та визначення. Класифікація Передмова: задачі вивчення курсу, література. Класифікація системавтоматизованого керування. Приклади використання.	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1,2,6,12	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал – 6 години	4 бала	Самостійна робота 1 тиждень
Тиж. 2 1 пара (за розкладом)	Тема 2. Склад і структура автоматизованих систем Автоматизовані системи, терміни й визначення. Основні компоненти автоматизованих систем. Основні властивості автоматизованих систем. Структури автоматизованих систем.	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1,2,3,6,8,9,10,11,12	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал – 9 годин	5 бала	Самостійна робота 2 тижня

Тиж. 3,5 2 пари (за розкладом)	Тема лабораторної роботи 1. Розробка структурної і діючої схеми системи керування. Познайомитися з основними компонентами автоматизованих систем, розробити структурну і діючу схему системи керування.	Лабораторна робота <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	Методичні рекомендації	Вивчити основними компонентами автоматизованих систем, розробити структурну і діючу схему системи керування, підготувати звіт з лабораторної роботи 1 – 4 години	10 бала	Самостійна робота 5 тижнів
Тиж. 4, 6 2 пари (за розкладом)	Тема 3. Математичне й алгоритмічне забезпечення автоматизованих систем Математичні методи побудови оптимальних й адаптивних систем керування. Математичний опис об'єктів керування. Мета й завдання керування. Завдання оптимального керування й критерії якості. Керованість, досяжність, наблюдаємость. Типові завдання оптимального керування. Загальні поняття про адаптивне керування. Формалізація процесів прийняття рішень в умовах автоматизованого керування. Прийняття рішень на основі технологій штучного інтелекту.	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1,2,3,4,5,12	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал – 9 годин	5 бала	Самостійна робота 6 тижнів
Тиж. 7 1 пара (за розкладом)	Тема лабораторної роботи 2. Вивчення принципу дії пристроя і визначення статичних і динамічних характеристик перетворювачів. Розглянути принципу дії пристроя і визначення статичних і динамічних характеристик перетворювачів.	Лабораторна робота <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	Методичні рекомендації	Вивчити принципу дії пристроя і визначення статичних і динамічних характеристик перетворювачів, підготувати звіт з лабораторної роботи 3 – 2 години	6 бала	Самостійна робота 7 тижнів
Максимальна кількість балів за змістовим модулем I						30 балів	
Змістовий модуль 2. Методологія та види автоматизованих систем, що охоплює рубіж 2							
Тиж. 8. 1 пара (за розкладом)	Тема 4. Методологія проектування автоматизованих систем	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1,2,3,4,5,7	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал – 10 годин	7 бала	Самостійна робота 8 тижнів

	Системний підхід до проектування. Основні принципи створення автоматизованої системи. Стадії розробки автоматизованих систем.						
Тиж. 9,11 2 пари (за розкладом)	Тема лабораторної роботи 3. Вивчення роботи регуляторів, функціональних блоків, станцій керування. Розглянути роботу регуляторів, функціональних блоків, станцій керування. Навести загальний вигляд та технічну характеристику.	Лабораторна робота <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	Методичні рекомендації	Вивчити роботу регуляторів, функціональних блоків, станцій керування, підготувати звіт з лабораторної роботи – 4 години	8 бала	Самостійна робота 11 тижнів
Тиж. 10,12 2 пари (за розкладом)	Тема 5. Характеристики основних видів автоматизованих систем Автоматизовані системи керування технологічними процесами (АСК ТП). Мета й функції АСК ТП. Режими роботи АСК ТП. Основні компоненти АСК ТП. Особливості розробки АСУ ТП. Автоматизовані системи керування підприємством (АСКП). Структурні рівні обробки даних в АСУП. Організаційна структура підприємства. Принципи й особливості розробки АСКП. Автоматизовані системи наукових досліджень (АСНД). Системи автоматизованого проектування (САПР).	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1,2	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал – 14 годин	7 бала	Самостійна робота 12 тижнів
Тиж. 13,14 2 пари (за розкладом)	Тема лабораторної роботи 4. Вивчення і дослідження характеристик елементної бази технічних засобів автоматизації. Розглянути і дослідити характеристику елементної бази технічних засобів автоматизації. Навести загальний вигляд та технічну характеристику.	Лабораторна робота <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	Методичні рекомендації	Вивчити і дослідити характеристики елементної бази технічних засобів автоматизації технологію, підготувати звіт з лабораторної роботи 5 – 4 години	8 бала	Самостійна робота 14 тижнів
Максимальна кількість балів за змістовим модулем 2						30 балів	

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Контроль знань і умінь

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Постановка та рішення наукових проблем в машинобудуванні» здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації навчального процесу. Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен) – 40 балів.

Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за лабораторні роботи. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі.

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60-63
FХ	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1-34

Критерії оцінювання. Знання здобувачів вищої освіти оцінюються при проведенні екзаменаційного контролю як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

– "відмінно" – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

– "задовільно" – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– "незадовільно" – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

У журналі рубіжних контролів ставиться оцінка за кожний рубіж, що відповідає набраної кількості балів у відповідності з наведеною нижче таблицею оцінювання рівня знань.

**Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни
«Системи автоматизованого керування»**

Поточний контроль та самостійна робота											
Змістовний модуль 1						Змістовний модуль 2				Атестація (екзамен)	Сума
Т1		Т2		Т3		Т4		Т5			
Л	ЛР	Л	ЛР	Л	ЛР	Л	ЛР	Л	ЛР		
4	4	5	6	5	6	7	8	7	8	40	100

Примітка: Т1, Т2,..., Т7 – тема дисципліни, Л – теоретичні (лекційні) заняття, ЛР – лабораторні заняття

13. Рекомендована література

Базова

1. Денисова, Л.А. Системы автоматизированного управления: учеб. пособие / Л. А. Денисова, Е. М. Раскин. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2010. – 80 с.
2. Денисова Л.А. Оптимизация в автоматизированных системах управления: учеб. пособие. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2008. – 52 с.
3. Ю.В.Бородакий, Ю.Г.Лободинский. Основы теории систем управления. Исследование и проектирование – М.: Радио и связь, 2004. – 254 с.
4. Советов Б.Я. Теоретические основы автоматизированного управления: учебник для вузов / Б.Я. Советов, В.В. Цехановский, В.Д. Чертовской. – М.: Высш. школа, 2006. – 463 с.
5. Петраков, Ю.В. Теория автоматического управления технологическими системами: учебное пособие для студентов вузов [Электронный ресурс] : учебное пособие / Ю.В. Петраков, О.И. Драчев. – Электрон.дан. – М. Машиностроение, 2009. –336 с.ил

Допоміжна

6. Теория автоматического регулирования: Учеб. пособие/ А.С.Востриков, Г.А.Французова - М.: Высшая школа, 2004.- 365 с.
7. Пупков К.А., Егупов Н.Д., Баркин А.И. и др. Методы классической и современной теории автоматического управления. В 5 томах. Том 1. Математические модели, динамические характеристики и анализ систем автоматического управления. – М.: Издательство МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2004 – 656 с.
8. Теория автоматического управления: Учебник для вузов/ С.Е. Душин, Н.С. Зотов, Д.Х. Имаев и др.; Под ред. В.Б.Яковлева.– М.: Высшая школа, 2006.– 567 с.
9. Мирошник И.В. Теория автоматического управления. Линейные системы. – СПб.: Питер, 2005. – 336 с.
10. Никулин Е. А. Основы теории автоматического управления. Частотные методы анализа и синтеза систем. – СПб.: БХВ-Петербург, 2004. – 640 с.
11. Теория автоматического управления: Учебное пособие для ВУЗов/ Анхимюк В. Л., Опейко О. Ф., Михеев Н. Н. – М.: Дизайн ПРО, 2005. – 352 с.
12. Никулин Е.А. Основы теории автоматического управления. Частотные методы анализа и синтеза систем: Учебное пособие для вузов – СПб.: БХВ-Петербург, 2004. – 631 с.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І. Вернадського
2. <http://dspace.kntu.kr.ua> – Репозитарій Центральноукраїнського національного технічного університету
3. <http://moodle.kntu.kr.ua> – Дистанційна освіта Центральноукраїнського національного технічного університету
4. <https://books.google.com.ua> – Сервіс повнотекстового пошуку по книгам, що оцифровані компанією Google